

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

2023 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Eylül 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	5
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	6
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	6
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	8
8.	EKLER.....	22

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Akademik Personel Kadro Durumu.....	2
Tablo 2: İdari Personel Kadro Durumu.....	2
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Ödenek ve Gerçekleşmesi.....	3
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Gelir Tahmin ve Gerçekleşmesi.....	3

KISALTMALAR

- AŞ** : Anonim Şirket
- TUBİTAK** : Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
- TÜSEB** : Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
- UDAP** : Ulusal Deprem Araştırma Programı

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Üniversitenin Davalardan Kaynaklanan Borçlarının ve Yükümlülüklerinin Mali Tablolara Yansıtılmaması
2. Peşin Tahsil Edilen Kira Gelirlerinde Dönem Ayırıcı Hesapların Kullanılmaması
3. Satılan Hurdaların Kayıtlı Değerleri Üzerinden Hesaplardan Çıkarılmaması
4. Takipteki Alacakların Muhasebe Sisteminde Yer Almaması
5. Taşınmazlara Ait Değer Artırıcı Harcamaların İlgili Varlığın Kayıtlı Değerine Eklenmemesi
6. Üniversite Mülkiyetindeki Taşınmazlardan Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Tahsis Edilenlerin İlgili Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

B. Diğer Bulgular

1. Doğrudan Teminle Alım Yapılan İşlerde Teknik Şartnameye Yer Verilmemesi
2. Kiraya Verilen Kantin ve Kafeteryaların Kullanım Alanlarının Kira Sözleşmelerine Uygun Olarak Kullanılıp Kullanılmadığının İdare Tarafından Denetlenmemesi
3. Tek Kaynaktan Temin Edilen Mal ve Hizmetlere İlişkin Mevzuatın Öngördüğü Araştırmaların Yapılmaması
4. Üniversite Bünyesinde Kiraya Verilen Alanların Bazılarında İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatının Bulunmaması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Anayasa'nın 130'uncu maddesinde, çağdaş eğitim-öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzel kişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin Devlet tarafından kanunla kurulması öngörülmüştür.

Fırat Üniversitesi, 11.04.1975 tarih ve 1873 sayılı Kanun ile kurulmuştur. Üniversite 1983 yılında kadrolara ilişkin hükümleri hariç olmak üzere 1873 sayılı Kanun'u yürürlükten kaldıran 28.03.1983 tarih ve 2809 sayılı Kanun'la yeniden yapılandırılmıştır.

Yükseköğretim kurumları için temel mevzuat; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu, 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu ve 124 sayılı Yükseköğretim Üst Kuruluşları ile Yükseköğretim Kurumlarının İdari Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'dir.

Yükseköğretimin amaç ve ilkeleri, yükseköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının teşkilatlanma, işleyiş, görev, yetki ve sorumlulukları ile eğitim-öğretim, araştırma, yayın, öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer personel ile ilgili esaslar 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'yla düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun'un 12'nci maddesinde yükseköğretim kurumlarının görevleri sayılmış olup bu görevler; toplumun ihtiyaçları, kalkınma planları ilke ve hedeflerine uygun bilimsel eğitim-öğretim, araştırma, yayım ve danışmanlık yapmak, bu ilke ve hedefler doğrultusunda insangücü yetiştirmek, toplumun özellikle sanayileşme ve tarımda modernleşme alanlarında eğitilmesini sağlamak, üretimde artışı sağlayacak uygulamalı çalışmalarda bulunmak, bu amaçla döner sermaye işletmelerini kurmak ve bu faaliyetlerin geliştirilmesine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmak olarak özetlenebilir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Fırat Üniversitesinin akademik yapısında rektörlük, senato, fakülte dekanlıkları, yüksekokul, enstitü, uygulama ve araştırma merkez müdürlükleri bulunmakta, idari yapısında ise üniversite yönetim kurulu, genel sekreterlik, daire başkanlıkları, hukuk müşavirliği ve müdürlükler yer almaktadır.

Üniversitenin üst yöneticisi olan Rektör Cumhurbaşkanı tarafından, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca atanmaktadır.

Üniversite bünyesinde;17 fakülte, 3 yüksekokul,4 enstitü, 9 meslek yüksekokulu ve 26 uygulama ve araştırma merkezi bulunmaktadır.

Akademik ve idari personelin sınıf, ünvan ve kadro dağılım bilgileri Tablo 1 ve 2’de yer almaktadır.

Tablo 1: Akademik Personel Kadro Durumu

Ünvan	Dolu Kadro Sayısı	Boş Kadro Sayısı	Toplam Kadro Sayısı
Profesör	460	52	512
Doçent	233	49	282
Doktor öğretim üyesi	399	104	503
Öğretim görevlisi	258	59	317
Araştırma görevlisi	548	359	907
Toplam	1.898	623	2.521

Tablo 2: İdari Personel Kadro Durumu

Hizmet Sınıfı	Dolu Kadro Sayısı	Boş Kadro Sayısı	Toplam Kadro Sayısı
Genel idare	607	338	945
Sağlık	1.022	303	1.325
Avukatlık	4	0	4
Eğitim-öğretim	0	0	0
Teknik	138	82	220
Yardımcı	129	111	240
Sözleşmeli	190	191	381
İşçi	1.522	32	1.554
Toplam	3.612	1.057	4.669

Üniversitede 2023 yıl sonu itibarıyla kadrolu akademik, idari (sözleşmeli idari personel dahil) ve işçi personel toplamı 5.510’dur. Ayrıca Üniversitede 8 yabancı uyruklu akademik personel çalışmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’na ekli II sayılı cetvelin, (A) “Özel Bütçeli İdareler” bölümünde yer alan Fırat Üniversitesi, Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile verilen hazine yardımı ve öz gelirlerini kullanarak giderlerini finanse etmektedir.

Üniversitenin ekonomik sınıflandırma açısından 2023 yılına ait ödenek dağılımı ve yıl sonu harcama gerçekleştirmelerine ilişkin tablo aşağıdadır.

Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Ödenek ve Gerçekleşmesi

Gider Türü	Ödenek (TL)	Gerçekleşme (TL)	Gerçekleşme (%)
Personel Giderleri	1.922.777.000,00	1.917.721.326,43	99,73
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	249.289.000,00	247.345.737,37	99,22
Mal ve Hizmet Alımı Giderleri	250.079.377,00	240.235.149,66	96,06
Cari Transferler	112.522.795,00	107.240.896,99	95,3
Sermaye Giderleri	723.277.644,00	306.849.591,17	42,42
Sermaye Transferleri	-	-	-
Toplam	3.257.945.816,00	2.819.392.701,62	86,53

2023 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 1.965.036.000,00 TL ödenek tahsis edilen Üniversite bütçesine yıl içinde 1.292.909.816,00 TL ödenek eklenmiş ve toplam ödenek 3.257.945.816,00 TL'ye ulaşmış olup ödeneğin %86,53'ü olan 2.819.392.701,62 TL kullanılmıştır.

2023 yıl sonu itibarıyla bütçe giderleri 2.819.392.701,62 TL olarak gerçekleşmiştir. Bütçenin %86,53'ü kullanılmıştır. Personel giderlerinde 1.922.777.000,00 TL ödeneğin 1.917.721.326,43 TL'si, sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderlerinde 249.289.000,00 TL ödeneğin 247.345.737,37 TL'si, mal ve hizmet alımı giderlerinde 250.079.377,00 TL ödeneğin 240.235.149,66 TL'si, cari transferlerde 112.522.795,00 TL ödeneğin 107.240.896,99 TL'si, sermaye giderlerinde 723.277.644,00 TL ödeneğin 306.849.591,17 TL'si harcanmıştır. Sermaye transferi bulunmamaktadır.

Üniversite tarafından 2023 yılında; Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu, Erasmus, Bilimsel Araştırma, UDAP, TÜSEB, Kalkınma Ajansı destekleri ile Avrupa Birliği hibelerinden toplam 93.269.222,90 TL bütçe dışı kaynak kullanılmıştır.

2023 yılı bütçe gelirleri tahmin ve gerçekleşme bilgileri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Gelir Tahmin ve Gerçekleşmesi

Gelir Türü	Gelir Tahmini (TL)	Gerçekleşen (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	30.941.000,00	58.505.565,67	189,08
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	1.888.834.000,00	2.683.827.500,00	142,08
Diğer Gelirler	45.261.000,00	79.787.530,95	176,28
Sermaye Gelirleri	-	1.061.661,02	-
Toplam	1.965.036.000,00	2.823.182.257,64	143,67
Gelirlerden Ret ve İadeler (-)	-	4.116.215,74	-
Net Toplam	1.965.036.000,00	2.819.066.041,90	143,46

2023 yılı bütçesine göre tahmin edilen bütçe geliri 1.965.036.000,00 TL olup Üniversitenin yıl sonunda net bütçe geliri 2.819.066.041,90 TL olarak gerçekleşmiştir.

Dönem faaliyet geliri 3.277.074.514,61 TL, gelirlerden indirim, iade ve iskonto toplamı

4.116.215,74 TL ve faaliyet gideri 2.899.292.730,59 TL olan Üniversite, 2023 yılını 373.665.568,28 TL olumlu faaliyet sonucu ile tamamlamıştır.

Üniversite özel bütçesi dışında bulunan;

-Döner Sermaye İşletmesinin 2023 yılı gelir toplamı 1.418.367.327,75 TL, gider toplamı 1.623.851.891,81 TL olarak gerçekleşmiş ve dönem 205.484.564,06 TL zarar ile tamamlanmıştır.

-Sosyal Tesisin/İktisadi İşletmenin 2023 yılı gelir toplamı 26.623.564,19 TL, gider toplamı 26.424.027,09 TL olarak gerçekleşmiş ve dönem 199.537,10 TL kâr ile tamamlanmıştır.

Ayrıca Üniversite, 20.05.2007 tarih ve 26527 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 12097 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulan Fırat Teknokent AŞ’nin ortağıdır. Adı geçen AŞ’nin kuruluş sermayesi 600.000,00 TL olup daha sonra sermaye artırımına gidilmiş, sermaye artırımı sonucunda toplam sermayedeki payı 900.000,00 TL olarak gerçekleşmiştir. Üniversitenin %60 oranında ortaklığı bulunmaktadır.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 49’uncu maddesi gereğince genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde uygulanacak muhasebe ve raporlama standartları, uluslararası standartlara uygun olarak Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde; Sayıştay Başkanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve diğer ilgili kuruluş temsilcilerinin katılımıyla oluşturulacak olan Devlet Muhasebesi Standartları Kurulu tarafından belirlenmektedir. Dolayısıyla genel yönetim kapsamında olan üniversitelerin muhasebe ve raporlama standartları Kurul tarafından belirlenen kurallara tabidir. Kamu İdaresi ayrıca adı geçen Kanun’un 80’inci maddesinin Hazine ve Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden Bakanlığın hazırladığı düzenlemelere tabi olup bu kapsamda çıkarılan Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’ndeki muhasebe ilkeleri ile hesap planını kullanmakta, mali tabloları hazırlamakta ve Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre mali işlemlerini muhasebeleştirmektedir.

Özel bütçeli bir idare olan Üniversitede, tahakkuk esaslı muhasebe sistemi kullanılmaktadır. Üniversitenin muhasebe işlemleri Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’ne tabi olarak Hazine ve Maliye Bakanlığının Bütünleşik Mali Kontrol Yönetim

Sistemi Web Tabanlı Otomasyon Sistemi üzerinden yürütülmektedir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden denetime sunulanlar aşağıda sayılmakta olup denetim, bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetime sunulan belgeler:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- Öz kaynak değişim tablosu,
- Bütçelenen ve gerçekleşen tutarların karşılaştırma tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tablolarından bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

5018 sayılı Kanun uyarınca iç kontrol sistemi; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak

tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

İç kontrolün işleyişi ile ilgili ayrıntılı hükümler, 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan rehberlerle belirlenmiştir. 2023 yılı denetimi kapsamında, mezkûr mevzuat çerçevesinde, Üniversite iç kontrol sistemi aşağıdaki şekilde değerlendirilmektedir:

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları kısmen belirlenmiştir. İç kontrol standartlarına uygun olarak Personel Daire Başkanlığından mali işlemlerle ilgilenen birimlere zamanında ve düzenli olarak personel ödemelerine veri teşkil eden belgelerin gönderilmesini sağlamaya yönelik yazılı prosedürlerin belirlenmesi gerekmektedir.

İdarede "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri" ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yeterlidir. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi, disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası belirlenmemiştir. Hassas görevlere ilişkin prosedürler belirlenmiştir.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik plan, zamanında yayımlanmıştır ve içerik açısından mevzuata uygundur. İdare performans programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare iç kontrol risklerinin tanımlanmasıyla ilgili bazı çalışmalar yapmış olmakla beraber tüm birimlerin katılımı açısından bu çalışmalar yeterli değildir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır ancak önem düzeyinin belirlenmemesi ve tüm birimlerde değerlendirme yapılmaması nedenleriyle bunlar yeterli değildir.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, bunları farklı kişiler arasında dağıtılarak “görevler ayrılığı” ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri

belirlenmemiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar'a uygun olarak kurulmuştur. Kamu İdaresinde ön mali kontrol yönergesi mevcuttur.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare faaliyet raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve içerik olarak Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi çalışmaları uygulamadaki yetersizlikler nedeniyle yapılamamaktadır. Dolayısıyla İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlamada da bulunulamamaktadır. Üniversitede iç denetim birimi kurulmuş olup 3 iç denetçi kadrosu doludur. İç denetim birimi iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları yapmaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Fırat Üniversitesi 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, "Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Üniversitenin Davalardan Kaynaklanan Borçlarının ve Yükümlülüklerinin Mali Tablolara Yansıtılmaması

Üniversitenin mülkiyetindeki taşınmazlardan bazıları için kamulaştırılmaksızın el atıldığı iddiasıyla açılan ve tazminat talep edilen davalar bulunmakta olup bu davalara ait yükümlülüklerin mali tablolarda gösterilmediği anlaşılmıştır.

19 No.lu Devlet Muhasebesi Standardında yükümlülük doğuran geçmişteki bir olay, sorumluluk doğuran olay olarak adlandırılır. Sorumluluk doğuran olay ise bir kurum ya da kuruluşu, yükümlülüğü yerine getirmesi dışında gerçekçi bir alternatifte sahip olmadığı bir durumla karşı karşıya bırakan, açık veya zımni kabulden doğan bir yükümlülük getiren olaydır. Bir olayın sorumluluk doğuran olay olarak nitelendirilmesi için, kurum ya da kuruluşun söz konusu olayın doğurmuş olduğu yükümlülüğü yerine getirmekten daha gerçekçi bir seçeneğinin olmaması gerekir. Sözü edilen durum sadece yükümlülüğün yerine getirilmesinin kanunen zorunlu olması veya olayın (kurum ya da kuruluşu ait bir olay da olabilir), söz konusu kuruluşun ilgili yükümlülüğü yerine getireceğine dair diğer taraflar nezdinde geçerli beklentiler yarattığı, zımni kabulden doğan bir yükümlülük olması durumlarında oluşur. Yükümlülük ise geçmişteki işlem ve olaylardan doğan ve ödenmesi sonucunda, idarenin ekonomik kaynak ve değerlerinde azalma gerçekleşmesi beklenen, idareye ait mevcut borç ve sorumluluktur.

19 No.lu Standartta mali tabloların, kuruluşun gelecekteki olası mali durumuyla değil raporlama tarihindeki mali durumuyla ilgilendiği, bu nedenle, gelecekte faaliyete devam etmek için katlanılacak maliyetler için karşılık ayrılmayacağı, mali durum tablosunda yer alan yükümlülüğün sadece raporlama tarihi itibarıyla mevcut olan yükümlülük olduğu belirtilmiş, karşılık olarak mali tablolara yansıtılan tutarların, kurum ya da kuruluşun gelecek dönem faaliyetlerinden bağımsız, geçmiş dönemlerde oluşmuş olaylardan kaynaklanan yükümlülükler olduğu ifade edilmiştir.

Aynı Standartta şu koşulların varlığı halinde karşılıkların mali tablolara yansıtılacağı yer almakta olup bunlar;

- 1) Geçmiş bir olaydan kaynaklanan açık veya zımni bir yükümlülüğün bulunması,
- 2) Yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda veya hizmet sunumu potansiyeli içeren kaynakların kurum ya da kuruluşun çıkmasının muhtemel olması,
- 3) Yükümlülük tutarının güvenli bir biçimde tahmin edilebiliyor olmasıdır.

Devlet Muhasebe Standardındaki açıklamalar uyarınca, kamulaştırmaz el atma davalarına konu olup sonucu kesinleşenlerle ilgili doğmuş ve ödenecek hale gelmiş borçlarının yanı sıra, aynı konuda devam eden davaları nedeniyle kaynaklarında azalma gerçekleşmesi beklenen, dolayısıyla karşılık ayırması gereken borç ve sorumlulukları bulunmaktadır.

19 No.lu Standarda göre karşılıklar; mevcut bir yükümlülük olduklarından ve yükümlülüğün ifası için ekonomik fayda veya hizmet sunumu potansiyeli içeren kaynakların kurum ya da kuruluştan çıkması gerekeceğinden, yükümlülük olarak muhasebeleştirilmelidir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde 379 ve 479 Diğer Borç ve Gider Karşılıkları Hesaplarının niteliğine ilişkin hükümler ihtiva eden 293 ve 344'üncü maddelerinde kamu idarelerinin; geçmişteki bir olay sonucunda, kontrolünde olmayan gelecekteki belirsiz olayların gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi ile teyit edilebilecek olan ve ekonomik bir fayda veya hizmet potansiyeli içeren kaynakların çıkışı güvenilir ve gerçekçi bir şekilde ölçülebilen yükümlülükleri için ayrılan karşılıklardan kısa-uzun vadeli olan ve Yönetmelikte diğer hesaplarla ilişkilendirilmeyenlerin bu hesaplara kaydedeceği ifade edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespitlere katılmış olup, konuya ilişkin çalışmaların başladığı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, Yönetmelik'in sözü edilen hükümleri uyarınca yukarıda açıklanan taşınmaz davalarından kaynaklı olup içeriği tazminat ödenmesi veya kamulaştırma bedeli olsun ya da olmasın, Üniversite aleyhine açılıp devam eden davalara ait yükümlülüklerin 379 ve 479 hesapları ile mali tablolarda gösteriminin sağlanması gerekmektedir.

BULGU 2: Peşin Tahsil Edilen Kira Gelirlerinde Dönem Ayırıcı Hesapların Kullanılmaması

Üniversitenin taşınmaz kiralamalarının, bir yıldan fazla süreli kiralama işlemi olmasına ve ilk yıl kira bedelinin tamamının veya üç aylık döneminin peşin alınmasına rağmen dönem ayırıcı hesaplardan 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabının mevcudu tam yansıtmadığı, 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabının ise kullanılmadığı görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin, 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabına ilişkin açıklamaların yapıldığı 296'ncı maddesinde; gelecek aylara ait gelirler hesabının içinde bulunulan dönemde ortaya çıkan ancak, gelecek aylara ait olan peşin tahsil edilmiş gelirler ile uzun vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubundaki gelecek yıllara ait

gelirler hesabında kayıtlı tutarlardan tahakkuk zamanına bir yıldan az süre kalan peşin tahsil edilmiş gelirlerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmiştir.

Yine bu hesabın işleyişinin açıklandığı 298'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendinde; peşin tahsil edilen gelirlerin içinde bulunulan aya ait olan kısmının 600 Gelirler Hesabına, sonraki aylarda tahakkuk ettirilmesi gereken kısmının bu hesaba; içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemlerde tahakkuk ettirilmesi gerekenlerin 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabına alacak; tahsil edilen tutarın tamamının 100 Kasa Hesabı veya 102 Banka Hesabı yada ilgili diğer hesaplara borç, diğer taraftan 800 Bütçe Gelirleri Hesabına alacak, 805 Gelir Yansıtma Hesabına borç kaydedileceği hüküm altına alınmıştır.

Mevzuat hükümleri uyarınca kira bedellerinin yıllık peşin tahsil edildiği durumlarda; o yılı ilgilendiren kira gelirlerinin 380 Gelecek Aylara Ait Gelirler Hesabına, gelecek yılı ilgilendiren tutarların ise 480 Gelecek Yıllara Ait Gelirler Hesabına kaydedilmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede; 2023 yılında imzalanan veya devam eden, üçer aylık/yıllık peşin kira tahsili öngörülen 58 kira sözleşmesinin sadece 2'sinden yapılan tahsilat (96.700,00 TL) için 380 No.lu hesabının kullanıldığı, diğer kira sözleşmelerine bağlı tahsilatların (2023 yılında 600.03.0601.99 Diğer taşınmaz kira gelirleri hesabına 2.247.116,14 TL kayıt yapılmış olup bu tutarın 796.850,00 TL'lik kısmı ATM'ler için bankalardan peşin alınan yıllık kira bedelidir) ise söz konusu dönem ayırıcı hesaplar kullanılmadan doğrudan 600 Gelirler Hesabına kaydedilerek muhasebeleştirildiği görülmüştür.

2023 yılında, bir yıllık kiranın tamamının veya üç aylık döneminin tahsil edildiği peşin kira gelirlerinin 600 Gelirler Hesabına kaydedilmesi, peşin yatırılan kiraların gelecek aylara ve yıllara isabet eden tutarlarının belirlenmemesi neticesinde muhasebenin temel ilkelerinden olan dönemsellik ilkesi ihlal edilmektedir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespite katılmış, mevzuata uygun olarak muhasebe kayıtlarının yapılacağı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, kira gelirlerinin tamamı veya üç aylık dönemi Üniversite tarafından peşin olarak tahsil edilen işletmelerin kiralarının cari yıl ve gelecek yıla isabet eden tutarlarının muhasebenin temel ilkelerinden olan dönemsellik ilkesi ve Yönetmelik'e uygun olarak 380 ve 480 No.lu hesaplarda takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Satılan Hurdaların Kayıtlı Değerleri Üzerinden Hesaplardan Çıkarılmaması

Kırılma, bozulma veya eskime gibi nedenlerle kullanılamayacak veya tüketilemeyecek hale gelenler ile kullanılma olanağını yitiren maddi duran varlıklardan Makine ve Kimya Endüstrisi AŞ Hurda İşletmesi Müdürlüğüne satılan hurdaların hesaptan çıkarılmadığı görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 215'inci maddesinde; 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabında kayıtlı stok ve varlıklardan satılmak suretiyle elden çıkarılanların, bir taraftan kayıtlı değeri bu hesaba, satış bedeli ile net değeri arasındaki olumlu fark 600 Gelirler Hesabına alacak, satış bedeli 100 Kasa Hesabı veya 102 Banka Hesabı ya da ilgili diğer hesaplara, ayrılmış olan amortisman tutarları 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabına, satış bedeli ile net değeri arasındaki olumsuz fark 630 Giderler Hesabına borç; diğer taraftan satış bedeli 800 Bütçe Gelirleri Hesabına alacak, 805 Gelir Yansıtma Hesabına borç kaydedileceği ifade edilmiştir.

Üniversitenin 600 Gelirler Hesabının incelenmesinde; 2023 yılında hurda satış geliri elde ettiği tespit edilmiştir. Satılan hurdanın, kayıtlı değeri üzerinden 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına alacak, 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç yazılmak suretiyle kayıtlardan düşülmesi gerekmektedir. Ancak bu kayıtların yapılmaması elden çıkarılan malzemenin fiilen hurdalıkta olduğu, başka bir ifadeyle, 2023 yılı bilançosuna da yansıdığı üzere ambarda 1.298.734,05 TL tutarında hurda bulunduğu gibi bir sonuca sebep olmaktadır.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespite katılmış, düzeltme işlemlerinin yapılacağı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, maddi duran varlıklardan çıkarılıp Makine ve Kimya Endüstrisi AŞ Hurda İşletmesi Müdürlüğüne satılan hurdaların 294 Elden Çıkarılacak Stoklar ve Maddi Duran Varlıklar Hesabına alacak, 299 Birikmiş Amortismanlar Hesabına borç kaydedilmemesi kayıtlı değer kadar hataya sebep olmuştur.

BULGU 4: Takipteki Alacakların Muhasebe Sisteminde Yer Almaması

Tahsil edilemediği için hukuk birimince takip edilen taşınmaz kiralamalarına ilişkin tutarların 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabında kayıtlı olmadığı görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabının niteliğine ilişkin 54'üncü maddesinde bu hesabın; mevzuatı gereğince tahakkuk ettirilen vergi gelirleri, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, diğer gelirler ve sermaye gelirlerinden ortaya çıkan alacaklardan takibe alınan tutarlar ile bunlardan yapılan tahsilat, tecil ve terkinlerin izlenmesi için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Aynı Yönetmelik'in 56'ncı maddesinde ise takibe alınan alacakların 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabına borç, 120 Gelirlerden Alacaklar Hesabı, 122 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı, 127 Diğer Faaliyet Alacakları Hesabı veya 222 Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabına alacak kaydedileceği ve 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar hesabında kayıtlı alacaklardan, nakden veya mahsuben yapılan tahsilat tutarlarının bir taraftan 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar hesabına alacak, 100 Kasa Hesabı veya 102 Banka Hesabı ya da ilgili diğer hesaplara borç; diğer taraftan 800 Bütçe Gelirleri Hesabına alacak, 805 Gelir Yansıtma Hesabına borç kaydedileceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabı; kurumun takibe alınan alacaklarına ilişkin tutarlar (vergi gelirleri, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, diğer gelirler ve sermaye gelirleri) ile bu tutarlara ilişkin tahsilat, tecil ve terkinlerin izlenmesi için kullanılmaktadır.

Yapılan incelemelerde, Üniversite Hukuk Müşavirliği tarafından takip edilmesine rağmen, 2023 yılında 4 adet icra dosyası ve bu dosyalardan oluşan toplam 152.513,34 TL takipli alacağın muhasebe kayıtlarında yer almadığı görülmüştür.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespite katılmış, düzeltme işlemlerinin yapılacağı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, Üniversite tarafından takipli alacakların muhasebe kayıtlarının yapılması ve söz konusu tutarların mali tablolarda yer almasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 5: Taşınmazlara Ait Değer Artırıcı Harcamaların İlgili Varlığın Kayıtlı Değerine Eklenmemesi

Taşınmazlara ait bakım ve onarım niteliğindeki değer artırıcı harcamaların, ilgili varlığın kayıtlı değerine eklenmediği tespit edilmiştir.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 25 Maddi duran varlıklar hesap grubunda yer alan "Hesap grubuna ilişkin işlemler" başlıklı 170'inci maddenin birinci fıkrasının (b)

bendinde; maddi duran varlıklar için sonradan yapılan ve o varlığın değerini, kullanım süresini, ürün ve hizmet kalitesini, sağlanan faydayı artıran veya üretilen mal veya hizmetlerin üretim maliyetini azaltan her türlü maliyetin, ilgili maddi duran varlığın kayıtlı değerine ilave edileceği ve amortisman hesaplanmasında dikkate alınacağı ve bunlar dışında maddi duran varlıklar için yapılan her türlü normal bakım, onarım ve harcamaların gider olarak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan “Amortisman ve Tükenme Payları” konulu 47 Sıra No.lu Genel Tebliğ’in “Amortisman ve tükenme payı süre ve oranları” başlıklı 6’ncı maddesinin ikinci fıkrasında; Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik’te yer alan taşınmazlar için 114.000,00 TL’yi aşan ve değer artırıcı harcama olarak kabul edilen giderlerin ilgili duran varlığın maliyetine ekleneceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda, taşınmazlar için 114.000,00 TL’yi aşan bakım, onarım, tamir mahiyetindeki harcamalardan değer artırıcı nitelikte olanların 630 Giderler Hesabı yerine ilgili maddi duran varlığın kayıtlı değerine eklenmesi gerekmektedir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespitlere katılmış olup, konuya ilişkin çalışmaların başladığı bilgisi verilmiştir

Sonuç olarak, Üniversitede 2023 yılında yapılan bakım ve onarım harcamalarından varlığın değerini, kullanım süresini, ürün ve hizmet kalitesini ve sağlanan faydayı artıran 1.656.998,78 TL’nin ilgili duran varlıkların kayıtlı değerine eklenmeyerek giderleştirilmesi sonucunda; mali tablolarda 252 Binalar ve 630 Giderler Hesabında hataya neden olunmuştur.

BULGU 6: Üniversite Mülkiyetindeki Taşınmazlardan Diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Tahsis Edilenlerin İlgili Muhasebe Kayıtlarında Yer Almaması

Üniversite tarafından diğer kamu idarelerine tahsis edilen arazi ve arsalar için gerekli muhasebe kayıtlarının yapılmadığı görülmüştür.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliği’nin 250 Arazi ve Arsalar Hesabına ilişkin “Hesabın niteliği” başlıklı 171’inci maddesinde bu hesabın; kamu idarelerinin her türlü arazi ve arsaları ile bunlardan tahsise konu edilenlerin izlenmesi için kullanılacağı, “Hesabın işleyişi” başlıklı 172’nci maddesinde ise tahsise konu edilen arazi ve arsaların tahsis eden kamu idaresine hizmet veren muhasebe birimince kayıtlı değeri üzerinden bu hesaba alacak, 500 Net Değer Hesabına borç kaydedileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Yapılan denetimde; yüzölçümü toplamı 6.336 m² olan 2 adet taşınmazın diğer kamu idarelerine tahsis edildiği ve söz konusu alanlar ifraz işlemine tabi tutulmadığı için kullanılan kısmın değerinin belirlenemediği, bu sebeple tahsis işleminin 250 Arazi ve Arsalar Hesabı ile 500 Net Değer Hesabında muhasebeleştirilemediği tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespitlere katılmış olup, konuya ilişkin çalışmaların başladığı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, Üniversite tarafından diğer kamu idarelerine tahsis edilen arazi ve arsaların 250 Arazi ve Arsalar Hesabı ile 500 Net Değer Hesabında muhasebeleştirilmesi sağlanmalıdır.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Doğrudan Teminle Alım Yapılan İşlerde Teknik Şartnameye Yer Verilmemesi

Bilimsel araştırma projeleri kapsamında yapılan bazı alımlarda (bilgisayar, laptop, tablet) teknik şartnamenin hazırlanmadığı veya ürünün teknik özelliklerini içeren web sayfası görüntülerinin teknik şartname olarak alım evrakına eklendiği görülmüştür.

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma Projeleri Hakkında Yönetmelik'in "Gelirler ve ödeneklerin kullanımına ilişkin ilkeler" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca ön ödeme alınarak yapılan alımlar hariç olmak üzere bilimsel araştırma projeleri kapsamında yapılacak mal ve hizmet alımına yönelik harcamalarda, 01.12.2003 tarihli ve 2003/6554 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun "İstisnalar" başlıklı 3'üncü maddesinin (f) bendi ile geçici 4'üncü maddesine istinaden yürürlüğe konulan 01.12.2003 tarihli ve 6554 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Esaslar'ın "Temel ilkeler" başlıklı 5'inci maddesinin ilk fıkrasıyla üniversite ve yüksek teknoloji enstitüleri, Esaslar'a göre yapılacak ihalelerde, saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla

ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu tutulmuşlardır.

Esaslar'ın "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde, "Doğrudan temin" ihtiyaçların, İdare tarafından davet edilen isteklilerle teknik şartların ve fiyatın görüşülerek doğrudan temin edilebildiği usul olarak tanımlanmıştır.

Aynı Esaslar'ın "Uygulanacak ihale usulleri" başlıklı 18'inci maddesiyle "Doğrudan temin" bir ihale usulü olarak belirlenmiştir. Yine aynı Esaslar'ın "Doğrudan temin" başlıklı 21'inci maddesinde;

"Aşağıda belirtilen hallerde yaklaşık maliyet tespit edilmeden ihtiyaçlar doğrudan temin usulü ile alınabilir.

(...)

d- Yükseköğretim Kurulu tarafından, bu ihale usulünün uygulanmasına ilişkin olarak tespit edilecek parasal limiti aşmayan mal ve hizmet alımları.

(...)

(d) ve (g) bentlerinin uygulanması halinde, ihale komisyonu kurulmadan satın alma birimince piyasa araştırması yapılarak ihtiyaçlar temin edilir.

(...)"

hükümlerine yer verilmiştir.

Buna göre; yükseköğretim kurumlarının, bilimsel araştırma projeleri ihtiyaçları doğrultusunda Esaslar'ın 21'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre doğrudan temin usulüyle yapacakları mal ve hizmet alımlarında teknik şartları önceden belirlemeleri ve piyasa araştırması yapmaları gerekmektedir.

Yapılacak piyasa araştırmasında idareler, saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla yükümlüdürler.

Konu ile ilgili olarak yapılan denetimlerde, bilimsel araştırma projeleri kapsamında doğrudan temin yöntemiyle bilgisayar, laptop ve tablet alımı işinde ya teknik şartnameye hiç yer verilmeyip "dizüstü", "tablet" ifadeleriyle alım yapıldığı ya da alımı hedeflenen ürünün

teknik özelliklerini içeren web sayfası görüntülerinin satınalma evrakına eklenerek doğrudan temin yöntemiyle alımın yapıldığı görülmüştür. Söz konusu işlere ilişkin teknik şartnamenin düzenlenmesi, yüklenicinin yapması gereken işlerin belirli olmasını sağlayacak ve hizmetin gereklerinin yerine getirilmesini temin edecektir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespite katılmış, gerekli tedbirlerin alınacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, doğrudan teminle alımı yapılan söz konusu işlere ilişkin teklif fiyatların oluşması ve kabul işlemlerinin yapılabilmesi için teknik şartnamenin düzenlenmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Kiraya Verilen Kantin ve Kafeteryaların Kullanım Alanlarının Kira Sözleşmelerine Uygun Olarak Kullanılıp Kullanılmadığının İdare Tarafından Denetlenmemesi

Üniversite kampüsünde kiraya verilen kantin ve kafeterya işletmecilerinin kira sözleşmesinde tahsis edildiği bildirilen alan sınırlarını ihlal edip etmedikleri konusunda herhangi bir denetime tabi olmadıkları; işletmeciler tarafından kira sözleşmelerine aykırı olarak kiralanan alandan daha fazla alanın işgal edildiği tespit edilmiştir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Taşınır ve taşınmaz işlemleri" başlıklı 44'üncü maddesinde "*Genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerince, taşınır ve taşınmaz edinilmesi, yönetilmesi, trampası, elden çıkarılması, ecrimisilin tahsil ve takibinde izlenecek yöntem, Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin yönetimi ve korunması, işgalli malların tahliyesi gibi hususlar ilgili kanunlarda düzenlenir.*" denilmiş,

Aynı Kanun'un 48'inci maddesi ile kamu idarelerinin yönetimindeki mallarının (taşınır ve taşınmaz) yönetim ve kullanma işlemlerinin verimlilik ve tutumluluk ilkelerine göre yapılması gerektiği; bu ilkeye aykırı eylem ve işlemlerden doğacak zararlardan, malların yönetimi veya kullanılması hususunda yetki verilenlerin sorumlu olduğu hükme bağlanmıştır.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 1'inci maddesinde, genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütüleceği hüküm altına alınmıştır.

Üniversitenin mülkiyeti veya kullanımında olan alanlardaki kantin, kafeterya, çay ocağı vb. yerler 2886 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde kiraya verilirken kiracının kullanımına verilen alanların yerleri ve yüzölçümleri kira şartnameleri ve sözleşmeleriyle belirlenmektedir. Kiraya verilen taşınmazların şartname ve sözleşmeye uygun kullanılıp kullanılmadığının denetimi sorumluluğu idareye ait olup ortaya çıkan işgallerin bertaraf edilmesi yükümlülüğü de bu çerçevede kurum yönetimine aittir.

Söz konusu kantin ve kafeteryalarda yapılan fiziki denetimde; kiracıların kullanımına verilen alanların bazılarının Üniversitenin bilgisi dışında usulsüz olarak genişletildiği, bazı kantin ve kafeteryaların kiracı tarafından Üniversiteye haber verilmeden keyfi olarak kapatıldığı görülmüştür.

Kiracıların, Üniversite ve hazine taşınmazlarındaki kiraladıkları alanları sözleşmelerine aykırı olarak kullanması (genişletmesi, kapatması vb.) kamu menfaatlerinin ihlal sonucunu doğurmaktadır.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespite katılmıŖ, söz konusu taşınmazların sözleşme ve şartnamelerine uygun kullanımını sağlayacak tedbirlerin alınacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, 5018 sayılı Kanun'un kamu idarelerine ait malların kullanımına ve yönetimine ilişkin ilkelerinin gereği olarak, Üniversitenin söz konusu taşınmazların sözleşme ve şartnamelerine uygun kullanımını sağlayacak tedbirleri alması yasal bir zorunluluktur.

BULGU 3: Tek Kaynaktan Temin Edilen Mal ve Hizmetlere İlişkin Mevzuatın Öngördüğü Araştırmaların Yapılmaması

4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin (a) ve (b) bentleri kapsamında yapılan alımlarda, mevzuat gereği düzenlenen tek kaynaktan temin edilen mallara/hizmetlere ilişkin alımlarda gereken detaylı araştırmaların yapılmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin 22.1.1.5'inci maddesinde; 04.03.2009 tarihli ve 27159 mükerrer sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan İhale Uygulama Yönetmeliklerinde 4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında idarece yapılacak alımlarda kullanılmak üzere "4734 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin (a), (b), (c) Bentleri Kapsamında Tek Kaynaktan Temin Edilen Mallara/Hizmetlere İlişkin Form" un yer aldığı belirtilmiştir.

Buna göre ihtiyacın gerçek veya tüzel tek kişiden yapılma sebeplerinin ayrıntılı şekilde ortaya koyulacağı, Kanun'un 22'nci maddesinin ilgili bentlerinde belirtilen hükümlerin

uygulanabilir olmasını sağlayan sebeplerin detaylı olarak yazılacağı, bunlara ilişkin belgelerin de anılan forma ekleneceği belirtilmiştir.

İlgili formlar incelendiğinde ise (KİK022.0/M ve KİK021.0/H) kamu idaresinin ihtiyaç konusu mal veya hizmetin niteliklerini tarif etmesi, ihtiyacın neden sadece özel bir hakka sahip gerçek veya tüzel tek kişiden karşılanabileceğini detaylı olarak yazması, fiyat araştırması yapması, yaklaşık maliyetin tespitinde hangi metotların uygulandığını açıklaması ve bu hususlara ilişkin bütün belgeleri forma eklemesi gerektiği görülmektedir.

Yapılan incelemede; İdari Mali İşler Daire Başkanlığı tarafından tek kaynaktan yapılan alımlarda, ödeme bedeli belirlenirken sadece alım yapılacak tek kaynağın proforma faturasının dikkate alındığı ve yaklaşık maliyet tutarının da bu tutara denk olduğu görülmüştür. Ayrıca tek kaynaktan satın alınacak mal veya hizmetin ilgili tek kaynak tarafından diğer gerçek veya tüzel kişilere satışına ilişkin faturalara yansıyan fiyatlar, ilgili tek kaynağın internette veya sair şekilde ilan ettiği katalog fiyat tarifesi, diğer kamu/özel kurumlar da dâhil daha önce alım yapılmış ise TÜFE veya döviz cinsinden güncellenen fiyatlar ve ticaret/sanayi odalarından fiyat soruşturulması yoluyla elde edilen fiyatların dikkate alınmadığı tespit edilmiştir. Oysa tek kaynaktan alım yapılırken aynı mal ya da hizmeti satın alan diğer gerçek ve tüzel kişilerin ödediği bedeller kıyaslanarak piyasa fiyat araştırması yapılması mevzuatın gereğidir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespitlere katılmıyış, gerekli tedbirlerin alınacağı bilgisi verilmiştir.

Sonuç olarak, Kanun'un 22'nci maddesinin (a), (b) ve (c) bentleri kapsamında yapılan alımlarda mevzuatın öngördüğü ayrıntıda tüm araştırmaların yapılması, açıklayıcı bilgilerin söz konusu formlara eklenmesi ve bu bilgilere dayanak teşkil eden belgelerin forma eklenmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Üniversite Bünyesinde Kiraya Verilen Alanların Bazılarında İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatının Bulunmaması

Kampüs içerisinde kiralanan alanların yerinde incelenmesi neticesinde faaliyette bulunan işletmelerin bazılarında işyeri açma ve çalışma ruhsatının bulunmadığı görülmüştür.

10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in "Amaç" başlıklı 1'inci maddesinde, bu Yönetmelik'in

amacının, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesinde uygulanacak esas ve usulleri düzenlemek olduğu,

“Tanımlar” başlıklı 4’üncü maddesinde işyeri açma ve çalışma ruhsatının, yetkili idareler tarafından bu Yönetmelik kapsamındaki işyerlerinin açılıp faaliyet göstermesi için verdikleri izin olduğu,

“İşyeri açılması” başlıklı 6’ncı maddesinde ise, yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan işyerinin açılmayacağı ve çalıştırılmayacağı, işyerlerine bu Yönetmelik’te belirtilen yetkili idareler dışında diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili meslek kuruluşları tarafından özel mevzuatına göre verilen izinler ile tescil ve benzeri işlemlerin bu Yönetmelik hükümlerine göre ruhsat alma mükellefiyetini ortadan kaldırmadığı, İşyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan işyerlerinin yetkili idareler tarafından kapatılacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre Üniversitenin, müstecirler ile sözleşme imzalandıktan sonra kiraya verilecek alanlarda yürütülecek faaliyetlerle ilgili olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının alınmasını sağlaması ve sözleşme süresi içerisinde işletme ruhsatının iptal edilip edilmediğini kontrol etmesi gerekmektedir.

Mahallinde yapılan denetimlerde üniversite içerisinde faaliyet gösteren kantin, kafe ve restoranların bazılarında (çay, kafe, yiyecek ve içecek alanı) işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından bulguda yer alan tespitlere katılmış, işletmelerin işyeri açma ve çalışma ruhsatı almalarının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak, sözleşmenin konusuna giren faaliyetlerin mevzuata uygun olarak temiz ve güvenilir bir şekilde sunumunun yapılabilmesini sağlamak amacıyla Üniversitenin bu konudaki kontrollerini yapması ve ruhsatı olmayan işyerlerinin ruhsatlarını temin ettirmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Taşınmazlara Ait Değer Artırıcı Harcamaların İlgili Varlığın Kayıtlı Değerine Eklenmemesi	2022	Yerine Getirilmedi	Taşınmazlara Ait Değer Artırıcı Harcamaların İlgili Varlığın Kayıtlı Değerine Eklenmemesi bulgusu ile ilgili birimler uyarılmış harcama belgeleri üzerinde birimler ve daire başkanlıkları tarafından kontroller daha dikkatli yapılarak muhasebe kayıtlarının gerçek durumu yansıtması sağlanmaya çalışılmıştır. Fakat söz konusu hususta cari yılda yapılan hatalı uygulamalar bulgu konusu yapılmıştır.